

ضمیمه هفتگی روزنامه همشهری

صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
مدیر دبیر: دانیال معمار
معاون ضامن: حامد فوقانی
دبیر ویژه نامه: زکیه سعیدی
تحریریه: فرزین شیرزادی، سروش جنبایی
سمیرا باباجانپور، ثریا روزبهرانی، حسن حسن زاده
شهره کیانوش راد، حمید رضا رسولی، بهاره خسروی و
صفورا صادقی

واحد فنی:

مدیر فنی: حامد یزدانی، مدیر هنری: مهدی سلامی
طراح گرافیک و صفحه آرایی: سعید غفوری
عکس: منا عادل، محمد عباس نژاد، ویرایش عکس: کامبیز نویدی
صفحه خوانی و حرفه‌چینی: همکاران واحد فنی تحریریه

چاپ: همشهری
توزیع و اشتراک:

مؤسسه نشر گستر امروز نوین
پدیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰

صندوق پستی:

۱۹۳۹۵۵۴۴۶
تلفن: ۲۳۰۲۳۴۶۴
نمبر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

همشهری

گروه ضماضم همشهری ناشر نشریات:

دوچرخه، بچه‌ها، خانواده، پایداری، اقتصاد،
تندرستی، خردنامه، داستان، دانستنیها،
سرزمین من، ماه، معماری، ۲۴، شهرنگار،
سرنخ و محله

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر ۴، نرسیده به پارکوی،
کوچه شهید قریبش، شماره ۱۴، روزنامه همشهری

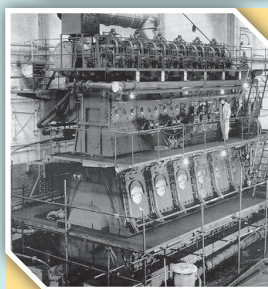

صفحات «روایت تهران» که پیش‌روی شمس‌الشمس، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران، خیابان‌ها و گذرگاه‌ها و واقعه‌های تأثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد، با عکس‌های بازمانده از خاطرات تهران دیر و قصه‌ها و ماجراهای
پس پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شماست، ما را همراهی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما از سال می‌کنید با نام خودتان منتشر و به شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند.
نشانی و شماره تماس ما: ۲۲۰۴۶۰۶۷ و ۲۳۴۵۵۰۲۲، mahaleh@hamshahri.org

بهترین قصه‌های تاریخی تهران
جایزه می‌گیرند

کارآفرینی با کارخانه برق روسی

او را پدر برق ایران می‌نامند. محمد حسین امین‌الضرب را می‌گوییم؛ کسی که در دوران قاجار، وقتی شب‌ها خیابان‌ها و گذرهای شهر در سیطره تاریکی بود، با راه‌اندازی نخستین کارخانه برق ایران، به دوران چراغ‌های نفتی و روغنی پایان داد و با راه‌اندازی این کارخانه به یکی از نخستین کارآفرینان و تجار مدرن پایتخت بدل شد. امین‌الضرب از رجال مورد اعتماد مظفرالدین‌شاه بود و به واسطه همین نفوذ در دربار و اعتماد شاه قاجار بود که به مرد اولین‌ها تبدیل شد. او نخستین کارخانه برق تهران، اتاق بازرگانی و همچنین کارخانه ذوب‌آهن را راه‌اندازی کرد و به واسطه این اقدامات به نماد تجارت مدرن و یکی از کارآفرینان بنام دوران قاجار تبدیل شد. پدر برق ایران که از مشروطه‌خواهان بود و در مجلس اول به نمایندگی از تاجران تهرانی به نخستین مجلس شورای ملی راه پیدا کرد، یادگارهای بسیاری در حوزه کارآفرینی از خود بر جای گذاشت که معروف‌ترین آن راه‌اندازی نخستین کارخانه برق تهران است. علیرضا زمانی، تهران‌شناس، درباره راه‌اندازی نخستین کارخانه برق توسط امین‌الضرب در تهران می‌گوید: «کارخانه‌ای که ده‌ها نفر در آن مشغول به کار شدند و پس از آن باز شدن پای صنعت برق به کشور صدها نفر دیگر در کارخانه‌های تولید برق کار پیدا کردند، نخستین بار توسط امین‌الضرب در تهران راه‌اندازی شد. او در یکی از سفرهای خود به روسیه وقتی همراه با مظفرالدین‌شاه در خیابان قدم می‌زد، متوجه شد روشنایی خیابان‌های این کشور نه با چراغ‌های نفتی، بلکه توسط کارخانه برق تأمین می‌شود. امین‌الضرب که شیفته این صنعت شده بود، همانجا کارخانه

نام: محمد حسین امین‌الضرب
لقب: کارآفرین نخستین
کارخانه برق تهران

موقعیت: خیابان چراغ برق

برق ۴۰۰ کیلوواتی روسی را خرید و ترتیبی داد تا متعلقات کارخانه به ایران منتقل شود. مدتی پس از بازگشت مظفرالدین‌شاه و امین‌الضرب به تهران بود که نخستین کارخانه برق پایتخت تأسیس شد و ده‌ها نفر در آن مشغول به کار شدند. با راه‌اندازی کارخانه برق، ابتدا روشنایی خیابان‌های مهم پایتخت از جمله لاله‌زار، شاه‌آباد و چراغ‌برق با برق کارخانه تأمین شد و مدتی پس از تغییر دیدگاه مردم نسبت به این منبع روشنایی جدید، زمینه توسعه این صنعت و ورود برق به خانه‌ها مهیا شد تا دوران چراغ‌های زنبوری و نفتی در پایتخت به پایان برسد. زمانی ادامه می‌دهد: «راه‌اندازی کارخانه برق گام مهمی برای توسعه صنایع دیگر در ایران بود، چرا که راه‌اندازی نخستین کارخانه برق در حکم نخستین و بلندترین گام برای ایجاد و توسعه صنایع وابسته برق به شمار می‌رود.»

فخرالدوله؛ مؤسس نخستین شرکت تاکسیرانی

نام: فخرالدوله
لقب: تاکسیرانی
موقعیت: خیابان سعدی

از فخرالدوله، دختر مظفرالدین‌شاه قاجار، در تاریخ معاصر به عنوان بانویی نیکوکار و کارآفرین یاد شده است؛ همسر محسن خان امین‌الدوله و عروس علی‌خان امین‌الدوله، صدراعظم ناصرالدین‌شاه که بانی مسجد فخرالدوله بود و اقدامات خیرخواهانه بسیاری از جمله راه‌اندازی نخستین مؤسسه تاکسیرانی ایران و تهران و نیز دستگیری از یتیمان و افراد بی‌ضاعت با نام او گره خورده است. مسجد زیبای فخرالدوله یادگار ماندگار فخرالدوله برای تهران امروز است؛ بانویی با درایت و نیکوکار که در کارنامه‌اش اقدامات خیرخواهانه بسیاری از ساخت مسجد برای برگزاری مراسم عبادی و عزاداری مردم تا دستگیری از خانواده‌های نیازمند، یتیمان و کارآفرینی برای مردان جوان دیده می‌شود. یکی از مهم‌ترین اقدامات بانوی قجری راه‌اندازی نخستین مؤسسه تاکسیرانی در تهران است که زمینه کارآفرینی برای جوان‌های بسیاری را فراهم کرد. علیرضا

زمانی، تهران‌شناس، از نیت فخرالدوله برای تأسیس مؤسسه تاکسیرانی می‌گوید: «روزگاری که هنوز مردم در خیابان‌های تهران از کالسکه برای رفت‌وآمد استفاده می‌کردند، فخرالدوله نخستین کسی بود که ایده راه‌اندازی یک مؤسسه تاکسیرانی را مطرح و اجرا کرد. او با هزینه شخصی خود ده‌ها دستگاه تاکسی وارد کشور کرد، اما از واردات نخستین تاکسی‌ها به تهران نیت متفاوتی داشت. او می‌خواست با راه‌اندازی این مؤسسه برای جوان‌های نیازمند و متعهدی که جویای کار بودند کارآفرینی کند. فخرالدوله نخستین شوفرهای تهران را هم از میان مردان جوانی انتخاب کرد که برای تأمین معیشت خانواده خود نیازمند به کار بودند.»

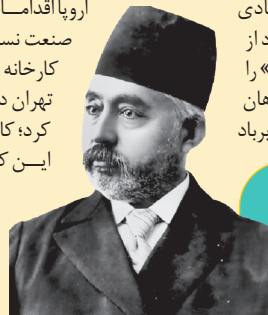
بانی نخستین کارخانه‌های پایتخت

نخستین کارخانه ریسندگی تهران برای رونق صنعت نساجی کشور در دوره ناصرالدین‌شاه قاجار راه‌اندازی شد. صنایع‌الدوله مؤسس آن تلاش‌های زیادی برای رونق فعالیت‌های صنعتی در پایتخت انجام داد. در حقیقت او را بانای صنعت کشور می‌نامند. در دستگاه حکومتی قاجار درباریان خاص را با القاب ویژه صدامی‌زدند. وقتی درباریان این القاب را از شخص شاه دریافت می‌کردند بسیار با اهمیت و مهم بود. مرتضی قلی‌خان فرزند علی‌قلی‌خان مخبرالدوله به دلیل تلاش‌های زیادی که در توسعه صنعت انجام داد از ناصرالدین‌شاه لقب «صنایع‌الدوله» را دریافت کرد. در روزگاری که شاهان بی‌تدبیر سرمایه‌های مملکت را بر باد

مخبرالدوله برادر صنایع‌الدوله درباره او می‌نویسد: «صنایع‌الدوله چند عیب داشت، شب و روز در فکر آبادی مملکت بود، علم داشت؛ اجنبی‌پرست نبود و به مال دنیا مباحثات نمی‌کرد، عمرش را صرف حرف‌های دروغ که اسمش سیاست و پولیتیک است نکرده بود، کارخانه در این مملکت به تشویق و اقدام صنایع‌الدوله دایر شد، راه‌آهن به نقشه او کشیده شد و...»

اهمیت می‌داد از این رو نه تنها در مدیریت کارخانه ریسندگی بلکه در راه‌اندازی بسیاری از کارخانه‌های دیگر پایتخت در عهد ناصری سهیم بود. او خوب می‌دانست که یکی از راه‌های رونق صنعت، شبکه حمل‌ونقل استاندارد است تا بتوان تولیدات را تبادل کرد. او در این زمینه رساله‌ای تحت عنوان «راه نجات» نوشته است و راه‌آهن را راه نجات صنعت عنوان می‌کند.

نام: مرتضی قلی‌خان
لقب: صنایع‌الدوله و کاموا

موقعیت: دروازه دولت